



# Noodplanning en crisisbeheer in België



# Noodplanning

Veiligheid uit zich in verschillende deelaspecten:

- handhaving van rust en openbare orde
- waarborgen van de veiligheid van personen en eigendommen
- coördinatie van de hulpverlening bij noodsituaties
- informatie aan de bevolking
- opleiding van interventiediensten
- ...

Om een snelle en gecoördineerde hulpverlening mogelijk te maken tijdens een noodsituatie worden noodplannen opgesteld op niveau van de burgemeester, van de gouverneur en van de minister.

Een noodplan is een beleidsinstrument dat bedoeld is om een snelle inzet van beschikbare hulpverleningsmiddelen mogelijk te maken en een optimale coördinatie van die middelen te realiseren.

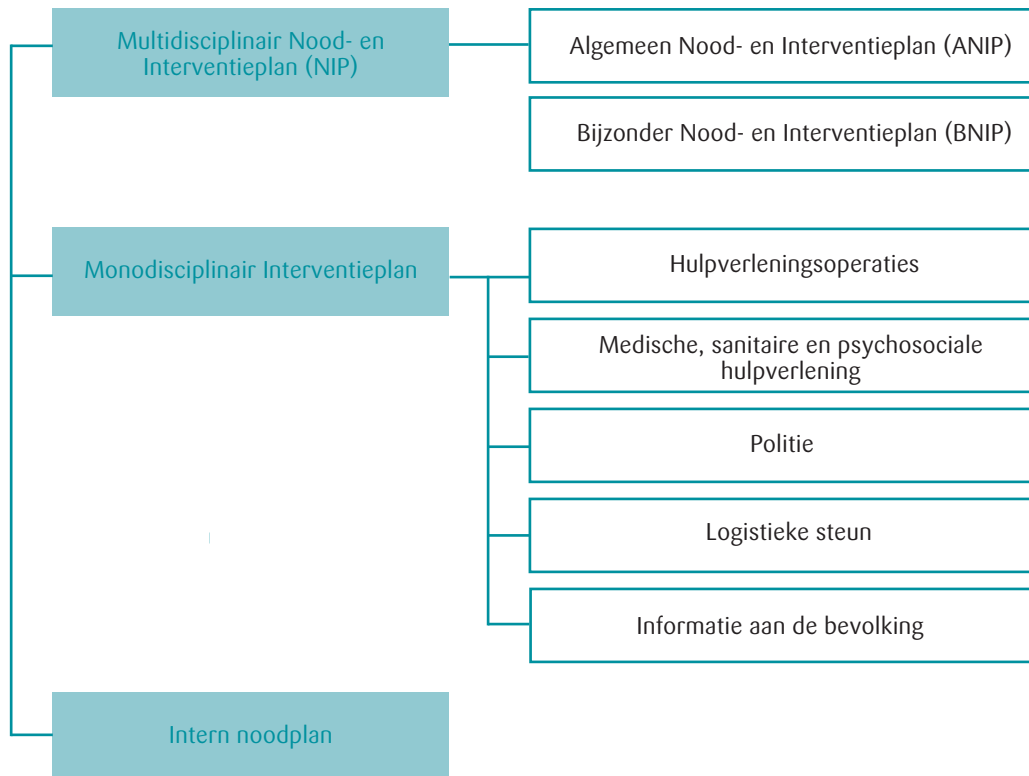
De noodplannen worden opgesteld om te zorgen voor de bescherming van de bevolking en het leefmilieu.

De bepalingen van het algemeen nood- en interventieplan (ANIP) kunnen worden aangevuld met bijzondere luiken, die in bijzondere nood- en interventieplannen staan (BNIP), naargelang de aard van de noodsituaties en risico's die men ontmoet. Bepaalde risico's vereisen inderdaad dat rekening wordt gehouden met het specifiek karakter ervan, om zich er zo goed mogelijk op voor te bereiden.



Om een coördinatie op internationaal niveau mogelijk te maken, kunnen in de noodplannen verscheidene bepalingen en akkoorden van internationale samenwerking opgenomen worden. Het betreft wederzijdse bijstand in met name de bescherming tegen catastrofes en ongevallen.

## Soorten noodplannen



NIP - ANIP	<p>Bevat de algemene richtlijnen en de nodig informatie om het beheer van noodsituaties te waarborgen.</p> <p>Vb. het Algemeen Provinciaal Nood- en Interventieplan</p>
NIP - BNIP	<p>Vult het ANIP aan met bijkomende specifieke richtlijnen betreffende een specifiek risico.</p> <p>Vb. Seveso noodplannen, het nucleair noodplan, ...</p>
Monodisciplinair Interventieplan	<p>Regelt de interventiemodaliteiten van één discipline, in overeenstemming met de bestaande NIP.</p> <p>Vb. het Medisch Interventie Plan (MIP)</p>
Intern noodplan	<p>Is erop gericht de schadelijke gevolgen van een noodsituatie te beperken binnen en door een bedrijf of instelling, door aangepaste materiële en organisatorische noodmaatregelen uit te werken.</p> <p>Het intern noodplan wordt opgesteld door het betrokken bedrijf of instelling.</p>

## Fasering

Het niveau van het crisisbeheer (en de noodplanning) wordt bepaald op basis van criteria als volgt:

- feiten
- geografische uitgestrektheid
- aantal slachtoffers
- milieueffecten
- economische weerslag
- sociale weerslag
- nodige middelen
- aard van de noodsituatie (Seveso, nucleair, terrorisme, ...)

### **GEMEENTELIJKE FASE**

Coördinatie door de burgemeester wanneer de omvang van de  
noodsituatie een beheer ervan op gemeentelijk niveau vereist.  
Afkondiging door de territoriaal bevoegde burgemeester (met info aan de gouverneur)

### **PROVINCIALE FASE**

Coördinatie door de gouverneur als:  
- de omvang van de noodsituatie een beheer door de gouverneur vereist of  
- de directe gevolgen van de noodsituatie het grondgebied van de gemeente overschrijden.  
Afkondiging door de territoriaal bevoegde gouverneur (met info aan de minister)

### **NATIONALE FASE**

Nationale coördinatie door de minister van Binnenlandse Zaken als o.a.:  
- twee of meerdere provincies zijn betrokken  
- de inzetbare middelen waarover een provinciegouverneur beschikt in het kader van  
zijn coördinatieopdracht beperkter zijn dan de in te zetten middelen.  
Afkondiging door de minister



# Disciplines

Iedere noodsituatie wordt bestreden door interventiediensten. Hun opdrachten zijn verspreid over vijf disciplines. Elk van die disciplines stelt een monodisciplinair interventieplan op.

## Discipline 1: de hulpverleningsoperaties



### *Opdrachten*

- de noodsituatie beheren en de hieraan verbonden risico's uitschakelen
- de personen opsporen, bevrijden, helpen, redden en in veiligheid brengen en hun goederen beschermen
- personen en goederen opvorderen
- ...

### *Wie*

- de openbare brandweer
- de operationele eenheden van de civiele bescherming

### *Leiding*

- de operationele leiding van de hulpverleningsoperaties berust bij de directeur brandweer (Dir-BW).

## Discipline 2: de medische, sanitaire en psychosociale hulpverlening



### *Opdrachten*

- de medische keten opstarten
- de geneeskundige en psychosociale zorgen toedienen aan slachtoffers en bij de noodsituatie betrokken personen
- het vervoer van slachtoffers organiseren
- acties nemen ter bescherming van de volksgezondheid
- ...

### *Wie*

- de diensten die deelnemen aan de uitvoering van de dringende geneeskundige hulpverlening
- de diensten opgenomen in het monodisciplinair interventieplan

### *Leiding*

- de medische middelen staan onder het administratief gezag van de federale gezondheidsinspecteur
- de operationele leiding berust bij de directeur medische hulpverlening (Dir-Med).

## Discipline 3: de politie van de plaats van de noodsituatie



### *Opdrachten*

- de openbare orde handhaven en herstellen
- de toegangs- en evacuatiewegen vrijhouden (desgevallend de interventiediensten en de middelen begeleiden naar de plaats van de gebeurtenis)
- de perimeters installeren, fysisch afbakenen, signaleren en bewaken en de toegangscontrole tot het interventieterrein waarborgen
- de evacuatie van de bevolking uitvoeren en toezien op schuilen
- dodelijke slachtoffers identificeren
- bijstand verlenen aan het gerechtelijk onderzoek
- ...

### *Wie*

- de leden van de lokale en/of federale politie

### *Leiding*

- de operationele leiding van de opdrachten van bestuurlijke politie berust bij de directeur politie (Dir-Pol).

## Discipline 4: logistieke steun



### *Opdrachten*

- de versterking inzake personeel en materieel waarborgen, evenals speciaal reddings- en hulpverleningsmaterieel leveren
- de technische middelen voor communicatie organiseren tussen de disciplines, de operationele commandopost en het (de) coördinatiecomité(s)
- de bevoorrading organiseren van levensmiddelen en drinkwater voor de interventiediensten en de getroffen
- ...

### *Wie*

- de operationele eenheden van de civiele bescherming
- de openbare brandweer
- de gespecialiseerde openbare en private diensten
- het leger
- ...

### *Leiding*

- de leiding van discipline 4 berust bij de directeur logistiek (Dir-Log).

## Discipline 5: informatie



### *Opdrachten*

- de informatie en richtlijnen aan de bevolking verschaffen (o.a. via de media)
- de informatie over de beschermingsacties voor de terugkeer naar de normale situatie verzorgen

### *Wie*

- de communicatiemedewerker
- ...

### *Leiding*

- de organisatie van de informatie berust bij de directeur informatie (Dir-Info)

# Veiligheidscellen

## 1 Op provinciaal en gemeentelijk vlak: de veiligheidscellen

### 1.1 Rol

De gouverneur en de burgemeester richten een veiligheidscel op, die belast is met de volgende taken:

- noodplannen opstellen, testen (oefeningen) en administratief bijhouden
- noodsituaties en oefeningen evalueren
- een risico-inventaris en -analyse opmaken:

Deze inventaris omvat de voornaamste risico's op het provinciaal en gemeentelijk grondgebied en houdt rekening met gesignaleerde risico's daarbuiten die een impact kunnen hebben op de veiligheid van mens, dier en leefmilieu op het betrokken grondgebied

- de voorafgaandelijk informatie over de noodplanning organiseren.

### 1.2 Samenstelling

De veiligheidscellen zijn samengesteld uit:

- De burgemeester/gouverneur (voorzitter)
- Een vertegenwoordiger van elke discipline
- De ambtenaar verantwoordelijk voor de noodplanning in de betrokken gemeente/provincie

Naargelang het behandelde thema kan de veiligheidscel worden uitgebreid met een aantal personen en/of diensten, bijvoorbeeld:

- een vertegenwoordiger van het OCMW
- een veiligheidschef van een bedrijf
- ...





# Coördinatie

Binnen elke discipline is er coördinatie. Daarnaast gebeurt de multidisciplinaire coördinatie op twee vlakken, namelijk operationeel en beleidsmatig.

## 1 De operationele coördinatie: operationele commandopost (CP-OPS)

### *Opdrachten*

- een eerste operationeel situatierapport opstellen
- toezien op een regelmatige informatie over de evolutie van de gebeurtenis aan de betrokken overheden en aan de gemeenschappelijke meldkamer (112)
- de bevoegde overheden adviseren en de door hen genomen beslissingen (laten) uitvoeren
- het interventieterrein organiseren en indien nodig de zonering installeren en opheffen
- ...

### *Samenstelling*

De CP-OPS bestaat minstens uit de directeurs van de op het terrein betrokken disciplines.

### Leiding

- de operationele coördinatie op de plaats van de noodsituatie berust bij de directeur operaties (Dir-CP-Ops)
- de functie van de Dir-CP-Ops wordt waargenomen door de op de plaats van de interventie aanwezige brandweerofficier met de hoogste graad
- voor het waarnemen van de functie van Dir-CP-Ops kan de bevoegde overheid een leidinggevende van een andere discipline aanduiden die meer betrokken is bij het soort noodsituatie, vb. de politie



## 2 De beleidscoördinatie: het coördinatiecomité (CC)



### *Opdrachten*

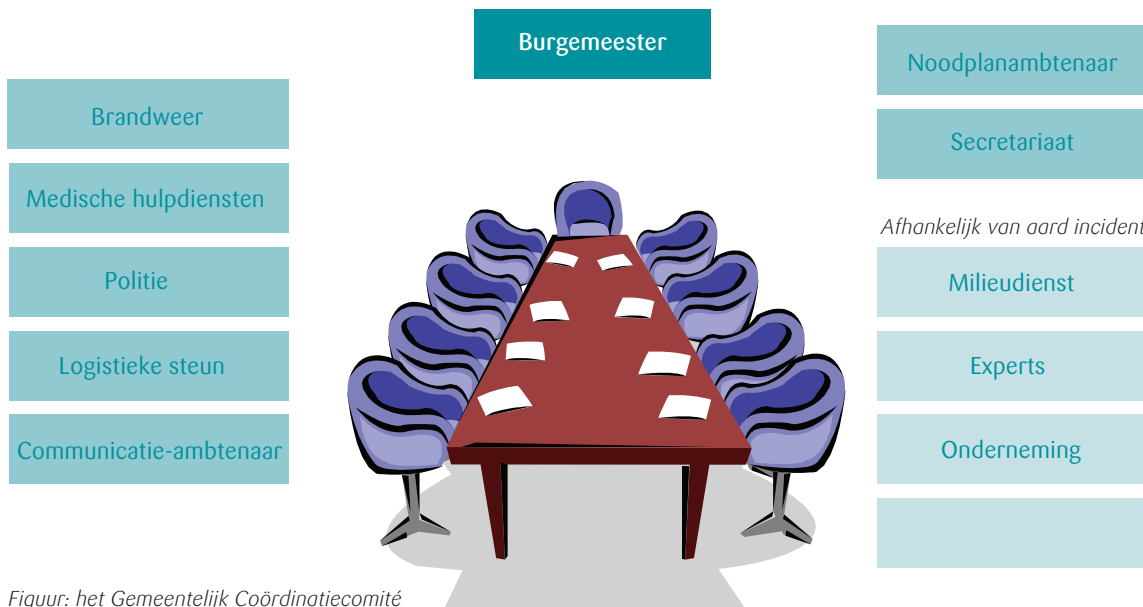
- de noodsituatie evalueren
- de burgemeester, gouverneur of minister adviseren over te nemen beslissingen
- informatie organiseren aan de bevolking en aangrenzende gemeenten
- alle beschermingsacties nemen die nodig zijn om de veiligheid van de bevolking te waarborgen en de uitvoering ervan coördineren
- ...

### *Wie*

- de burgemeester, gouverneur of minister staat in voor het beleid
- hij wordt daarin bijgestaan door het coördinatiecomité, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de disciplines en eventueel uit andere experts

## 2.1 Provinciaal Coördinatiecomité (CC-prov) en Gemeentelijk Coördinatiecomité (CC-gem)

Op gemeentelijk en provinciaal niveau wordt een coördinatiecomité opgestart om de noodsituatie te beheren. Dit comité is samengesteld uit een vertegenwoordiger van de disciplines en de noodplanambtenaar. Dit comité kan worden uitgebreid met een vertegenwoordiger van het OCMW, de milieudienst, de onderneming, ...

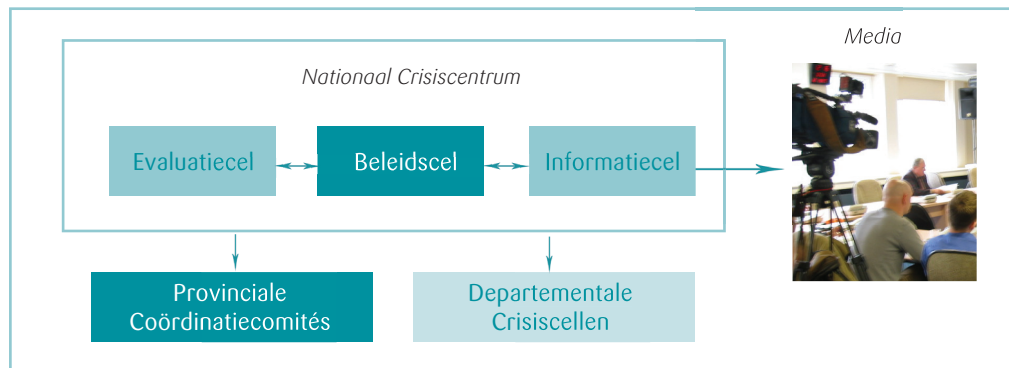


Figuur: het Gemeentelijk Coördinatiecomité

## 2.2 Het coördinatiecomité op federaal niveau

Door het afkondigen van de federale fase worden er binnen het Nationaal Crisiscentrum drie organen bijeengeroepen. Die organen dragen elk bij tot het beslissingsproces.

- De evaluatiecel voert een evaluatie uit van de situatie. Zij is samengesteld uit experts en wetenschappers uit de verschillende bevoegde overheden of diensten. Het voorzitterschap wordt waargenomen door het departement dat het meest betrokken is bij de noodsituatie, en wordt aangeduid door de beleidscel.
- De beleidscel (soms ook het Federaal Coördinatiecomité genoemd) neemt de noodzakelijke beslissingen. Zij is samengesteld uit de bevoegde ministers of hun vertegenwoordigers, en wordt in principe voorgezeten door de minister van Binnenlandse Zaken of zijn afgevaardigde.
- De informatiecel informeert de bevolking op geregelde tijdstippen via de media over de evolutie van de toestand en over de beslissingen die de beleidscel genomen heeft. De informatiecel is samengesteld uit de communicatieverantwoordelijken of woordvoerders van de betrokken departementen.



Figuur: crisisbeheer in de federale fase

## Het rampterrein - Zoning

Om het rampterrein (de interventiezone) te organiseren en om de coördinatie zo doeltreffend mogelijk te maken, is een zoning van het terrein voorzien. Het totale door de noodsituatie getroffen gebied wordt in zones verdeeld.

De interventiezone kan worden onderverdeeld in drie zones naargelang de risico's die ze omvatten en de diensten en personen die er toegang tot krijgen:

- de rode zone, afgebakend door de uitsluitingsperimeter
- de oranje zone, afgebakend door de isolatieperimeter
- de gele zone, afgebakend door de ontradingsperimeter

De opbouw van de zones gebeurt van de kern van de noodsituatie naar de omgeving toe in functie van:

- de aard van de noodsituatie (vb. een brand met al dan niet giftige rookontwikkeling)
- de meteorologische omstandigheden (vb. windrichting)
- de algemene topografie en structuur van het terrein

## 1 Schematische voorstelling

Interventiezone



## 2 De interventiezone

De interventiezone is de zone waarbinnen de nodige acties genomen worden om de noodsituatie te beheren. De interventiezone wordt in functie van een concrete noodsituatie ingedeeld in een rode, oranje en gele zone.

### Rode Zone

- is het gebied waar er een interventie is van de interventiediensten
- is exclusief voorbehouden voor de interventiediensten, deskundigen en technici
- wordt omgrensd door de uitsluitingsperimeter, die wordt uitgezet door de politie
- bevolking en werknemers uit deze zone worden ofwel geëvacueerd ofwel worden er specifieke richtlijnen uitgevaardigd in functie van de situatie (bv. sluiten van ramen en deuren)

### Oranje Zone

- is het gebied waar de ondersteuning van de interventiediensten wordt georganiseerd.
- is enkel toegankelijk voor de interventiediensten, bijkomend ook toegankelijk voor personen die er werken of wonen, mits akkoord van de Directeur Commandopost Operaties (Dir.CP-OPS) en mits naleving van de door hem gegeven richtlijnen.
- wordt omgrensd door de isolatieperimeter. De politie zet deze isolatieperimeter uit en installeert de filtercontroles op de kruispunten tussen de isolatieperimeter met de toegangs- en/of evacuatiewegen.
- bevolking en werknemers uit deze zone krijgen passende richtlijnen.
- net binnen de isolatieperimeter bevindt zich de Commandopost Operaties (CP-OPS).



### Gele Zone

- is het gebied waarin de nodige acties genomen worden om de toegang van de interventiediensten en het goede verloop van de interventie te waarborgen
- de toegang wordt ontraden aan personen die er niet werken of verblijven behalve na akkoord van de CP-OPS. Het doorgaand verkeer wordt omgeleid. Nieuwsgierigen en ramptoeristen worden geweerd.
- wordt omgrensd door de ontradingsperimeter. De politie zet deze perimeter uit en bezet enkel de belangrijkste toegangswegen.
- in de zone wordt een dienstenparking voor de hulpdiensten voorzien. Het bepalen van een Punt Eerste Bestemming (PEB) en een ambulanceparking is onontbeerlijk. Er is een verbinding met de CP-OPS en de Vooruitgeschoven Medische Post (VMP) zodat ambulances kunnen worden doorgestuurd in functie van de noodzaak. Tevens kan, indien nodig, een parking voorzien worden voor de voertuigen die nodig zijn om geëvacueerden en/of niet gekwetste slachtoffers te vervoeren.

## Oefeningen

Op initiatief van de burgemeester, de gouverneur of de minister worden geregeld oefeningen georganiseerd om het noodplan te testen en de verschillende actoren de kans te geven om hun taken te oefenen.

Een stuurgroep werkt een scenario uit en omschrijft de doelstellingen van de oefening.

Er worden voornamelijk 2 soorten oefeningen opgezet:

- *Theoretische oefeningen:*

Hier worden de verschillende actoren rond de tafel gezet. Zij dienen op papier te reageren hoe zij in werkelijkheid zouden optreden.

- *Terreinoefeningen:*

De oefening wordt geënceneerd op de plaats van de (gesimuleerde) noodsituatie.

Er is in principe een reële ontplooiing van manschappen en middelen op die plaats.

In het kader van de noodplanning en het crisisbeheer is het houden van oefeningen een belangrijk aspect. Opdat de samenwerking tussen de betrokken partners zo goed mogelijk zou verlopen, is het nodig dat de actoren een zekere routine hebben ontwikkeld voor het werk dat ze moeten doen, zodat ze niet overweldigd worden door de noodsituatie. Deze 'routine' kan slechts verworven worden door oefeningen steeds maar weer te herhalen.





## Contact

Algemene Directie Crisiscentrum  
Hertogsstraat 53 - 1000 Brussel  
T 02 506 47 11 - [www.crisiscentrum.be](http://www.crisiscentrum.be)  
[@crisiscentrumBE](https://www.facebook.com/crisiscentrumBE)  
[www.facebook.com/crisiscentrumBE](http://www.facebook.com/crisiscentrumBE)

*V.U.: Dhr. Jaak Raes - FOD Binnenlandse Zaken - Algemene Directie Crisiscentrum - Hertogsstraat 53 - 1000 Brussel*